

Koçma Luca

Pécsi Tudományegyetem, Pszichológia Intézet

Kocsor Ferenc

Pécsi Tudományegyetem, Általános és Evolúciós Pszichológia Tanszék

Elvárások és azonosulás: a férfi nemi szerep többszempontú vizsgálata

Bevezetés

A nemi különbségek evolúciós értelmezése

A nemek közötti különbségek magyarázatára sok kutató fordul az evolúciós elméletek felé, és említi a szexuális szelekciót (pl. Buss 1995; Geary 2010). Charles Darwin szexuális szelekcióra vonatkozó elmélete szerint azok a testi jegyek — színes tollak, hatalmas agancsok stb. —, melyek különböző fajoknál általában a hím egyedeknél figyelhetők meg, *nem* a természetes szelekció nyomására alakultak ki, mert nem a túlélést szolgálták. Darwin szerint a *szexuális szelekció* alakította ki ezeket a vonásokat; ez a folyamat pedig az ellenkező nemű egyedekért folytatott harcot jelenti (Darwin 1871/1961). Ezen túl az ivarsejtek előállításának költségei (a ráfordítás) mértéke is nagyban eltérő a két nem között, ami különböző szexuális stratégiákhoz vezetett: a nőstények számára a legelőnyösebb az, ha a hímek közül a „legjobb”, legrátermettebb egyedet választják (Bateman 1948). A rátermettség fogalma azoknál a fajoknál, amelyek intenzív utódgondozást folytatnak, a nőstények kétféle elvárását is magába foglalja: egyrészt jó génekre van szükség az utódok túlélésének és szaporodásának biztosításához, másrészt szükség van az apa által nyújtott erőforrásokra. Ezzel szemben a hímek szaporodási sikerét az növeli, ha minél több nősténnyel párosodnak. Tehát a férfiak és nők közti különbségek megjelennek a partnerért folytatott küzdelemben, a partnerek számában és ebből adódóan a szülői ráfordítás eltérő mértékében — ami egészen a spermiumok és a peték előállításánál kezdődik (Bateman 1948; Trivers 1972).

Ebből az elméleti keretből nőtte ki magát az a nézet, mely szerint az emberi viselkedésben megfigyelhető nemi különbségek visszavezethetők a

reprodukciós költségek nemi eltérésére (Schärer, Rowe & Arnqvist 2012). Mivel ezeket a különbségeket az állatvilágban univerzális vonásnak tekintik, a hímek nőtényekért folytatott küzdelme az embernél a férfiak nőkért folytatott küzdelmévé válik, az agresszió pedig — melyet sokan tévesen ma is tisztán férfi tulajdonságnak tartanak — a szexuális szelekció termékeként értelmezhető (Archer 2009; Buss & Shackelford 1997).

A nemi szerepek társas meghatározottsága

A biológiai különbségeket hangsúlyozó uralkodó felfogás mellett ismét egyre nagyobb teret és hangot nyer az a megközelítés, ami a szociális hatásokra fekteti a hangsúlyt. Ez a *társas szerepelmélet* (Eagly, Wood & Diekman 2000), amely azt állítja, hogy a férfiak és nők között megfigyelhető társas viselkedésbeli és személyiségbeli különbségek abból erednek, hogy a különböző társas szerepeket eltérő arányban töltik be férfiak és nők. A szerepelmélet szerint tehát a nemek között tapasztalható viselkedésbeli eltérések inkább a társas lét, nem pedig biológiai örökség hatására jelennek meg. Erre jó példa az *agresszió*: a szülők és a környezet reakcióin keresztül mást tanulnak meg a kisfiúk és a kislányok. Míg fiúk esetében az agresszió bizonyos szintje elfogadott, mert a férfi nemi szerep részének tartjuk, addig a kislányok azt tapasztalják, hogy tőlük az ellenkezőjét várják el. Maga a tény, hogy eltérés mutatkozik a két nem között az agresszió tekintetében (Archer 2004; Bettencourt & Miller 1996; Björkqvist 2018), felhasználható mind a szociális, mind pedig a biológiai megközelítés igazolására. Természetesen lehetséges, hogy a szociális környezet még az olyan, nembeli eltérést mutató viselkedések megjelenését is befolyásolhatja, amelyeknek biológiai komponensei is vannak, például hormonális hatások érvényesülnek. A *nemi szereppel való azonosulás* is nagy személyközi változatosságot mutat, és ezek a különbségek a tényleges viselkedésben is tetten érhetők: több kutatás arról számol be, hogy a nemi szereppel való azonosulás jobb prediktora az agresszióknak, mint maga a biológiai nem (Richardson & Hammock, 2007).

Szemléleti változások a nemi szerepek vizsgálatában

Az arra vonatkozó elképzelés, hogy a társadalom által támasztott elvárások milyen módon vezetnek a férfiak és a nők eltérő viselkedéséhez, az elmúlt évszázad közepe óta többször módosult. Az ötvenes években Parsons és Bales (1955) a szerepelméletből kiindulva a nemi szerepeket a férfiak és nők családon belül betöltött eltérő feladatához kötötték: *instrumentális* (családfenntartó) férj-apa és *expresszív* (érzelmi stabilitást biztosító) feleség-

anya. Ilyen módon a hangsúly a nemek funkciójára került, amiről úgy vélték, illeszkedik a veleszületett nemi különbségekhez. Később felvetették, hogy mivel a *férfiasság* a szociális normák terméke, maga a társadalmi felfogás is átmehet változáson: amikor a szocializációban főbb szerepet játszó ágensek, mint a család, az iskola vagy a média új elvárásokat állítanak a felnövekvő generáció elé, társadalmi változások bekövetkezésére számíthatunk (Connell 2005).

Ez a változás el is jött a 70-es években, amikor a férfi tudományokat (angolul *men's studies* vagy *men and masculinities*) kezdték átjární a feminizmusból átvett gondolatok. Ebben az időszakban a tradicionális női szerepet egyre inkább korlátozónak tekintették. Ezzel egy időben — az emberi jogok inkluzívabbá válásával — világossá vált, hogy a férfiak között is létezik egyfajta „hatalmi” hierarchia, hiszen nem minden férfit tekintettek egyenlőnek. A férfiak egyes csoportjait — gondolva itt a meleg vagy a fekete közösségre — alárendeltnek tartották. Ez a sokféleség és különbözőség vezetett a Connell által megalkotott hegemon maszkulinitás fogalmának megszületéséhez, és a férfiszerepek megkülönböztetéséhez (Connell 2005). Connell felvetése szerint a maszkulinitások nemcsak, hogy eltérnek, hanem egymással is szemben állnak. Amikor az egyik férfiasság-norma a többi felett áll, megszületik annak hegemoniája, vagy más szóval „uralma”. Azok a férfiak, akik ennek a hegemoniának részesei, kiváltságos pozícióban vannak. Ilyen módon tehát a különböző maszkulinitások az eltérő élettörténetek hatására egy időben egyszerre létezhetnek — de ezek közül valamelyik mindig dominánsabb, mint a többi (Haywood & Ghail 2003).

Nemi szerepek és társadalmi elvárások kölcsönhatása

Ahogy már említettük, a biológiai tényezőkön túl a nemi különbségek megjelenhetnek még két társas tényező varianciájának következtében is. Az egyik a már említett nemi szereppel való azonosulás, ami egyéni különbségeket mutat; a másik tényező pedig a *nemi szerepre vonatkozó normák* összessége, ami a társadalom változásait követve módosulhat. A nemi normák olyan szabályok, amelyek megmondják, mit vár el a társadalom a férfiaktól és a nőktől, tehát hogyan kell viselkedniük. Több elméletalkotó szerint ezek a párválasztásra is igen nagy hatással vannak. Például egy ezzel foglalkozó kutatás során Johannesen–Schmidt és Eagly (2002) azt az eredményt kapták, hogy a tradicionális nemi szerepet magukévá tevő nők idősebb férfiakat preferálnak, mint azok a nők, akik nem azonosulnak a tradicionális szereppel. A férfiak választása is ugyanezt a mintázatot mutatta: minél inkább tradicionális szerepet vártak el a nőktől, annál alacsonyabbnak ítélték meg egy partner ideális életkorát. Azt, hogy az emberek mennyire ítélik meg másokat az

alapján, hogy a sztereotipikus nemi szerepeket követik-e, saját szexizmusuk mértékét befolyásolja. Johannesen–Schmidt és Eagly (2002) azt találták, hogy a szexizmus magasabb szintjével jellemezhető férfiak nagyobb hangsúlyt fektetnek a nők életkorára, annak külső megjelenésére és tradicionális nemi szereppel való azonosulására.

Szexizmus, agresszió, szocioszexualitás

De mit is értünk *szexizmus* alatt? Korábbi elképzelések (pl. Benson & Vincent 1980; Campbell, Schellenberg & Senn 1997) szerint szexizmusnak nevezzük a hátrányos megkülönböztetésnek azt a formáját, amikor annak forrása a személy neme. Ehhez társul még a hagyományos nemi szerepek elfogadása, illetve olyan attitűd, amely a nőket (a férfiakhoz képest) alárendelt pozícióba helyezik, ezáltal korlátozva társas, gazdasági, politikai és pszichés előrelépésüket.

A legújabb megközelítési mód szerint a szexizmus egy sokdimenziós, ambivalens konstruktum, melynek két összetevője van (Glick & Fiske, 1996). Az *ellenséges szexizmus* azokkal a nőkkel szembeni negatív attitűdöt jelenti, akik nem követik a tradicionális női szerep előírásait. Ezzel szemben a *jóindulatú szexizmus* idealizálja a tradicionális szerepet, az ezt felvállaló nőket sokszor piedesztálra állítva, dicséri tisztaságukat, gyengédségüket — és gyengeségüket, amely utóbbi miatt a férfiak védelmére és törődésére szorulnak. A szexizmus és a nemi szereppel való azonosulás kapcsolatát például egy olyan vizsgálat is kimutatta, amely a férfi szereppel való azonosulás viselkedéses jeleit használta fel. Fox és Tang (2014) azt találták, hogy a videójátékokkal játszó férfiak nemi szereppel való azonosulása jó prediktora a női játékosokkal szemben megjelenő szexista attitűdnek. Ez tehát azt jelenti, hogy nem csak az explicit, de az implicit maszkulin énkép is összekapcsolható a szexizmussal — annak mind ellenséges, mind pedig jóindulatú típusával (Wong, Burkley, Bell, Wang, & Klann 2017).

Ha a szexizmus kerül szóba, sajnos nehezen elkerülhető téma a *nőkkel szembeni erőszak*. Több kutatás kapcsolatot fedezett fel a szexuális partner ellen elkövetett bántalmazás és az ellenséges szexizmus között (Mthembu et al. 2014; Renzetti, Lynch & DeWall 2015). Ezzel ellentétes hatásúnak tűnik a jóindulatú szexizmus, amely csökkenteni látszik az erőszak megjelenését a párkapcsolatokban (Allen, Swan & Raghavan 2009). A szexizmushoz hasonlóan a nemi egyenlőségben való hit is visszas képet mutat. Több kutatás szerint a párkapcsolaton belüli erőegyenlőtlenségben való hit (tehát az egyik fél dominanciája) jól előre jelzi a partnerrel szembeni agressziót (O’Leary, Smith Slep & O’Leary 2007; Moyano, Monge & Sierra 2017; Karakurt & Cumbie 2012). Továbbá az is elmondható, hogy a dominancia az agressziót

nemcsak a párkapcsolaton belül, hanem azonos neműek interakciójában is jól bejósolja (Archer & Webb 2006).

Az azonos neműek közti agresszió továbbá kapcsolatba hozható a *szocioszexualitással* (Cross 2010). Szocioszexuális orientáció alatt az elköteleződés nélküli, rövid távú, alkalmi szexuális együttlétre való hajlandóságot értjük. Ezen személyiségdimenzió mentén az emberek két végpont között helyezkednek el: szocioszexualitásuk korlátozott vagy korlátlan. *Korlátlan* szocioszexualitásról beszélünk, ha a személy hajlandó érzelmi közelség és elköteleződés nélkül szexuális kapcsolatot létesíteni, míg az ezzel ellentétes hajlandóságú emberek a *korlátozott* szocioszexualitású csoportba tartoznak (Gangestad & Simpson 1990; Meskó, Láng & Kocsor 2014; Meskó, Láng, Kocsor & Rózsa 2012; Penke & Asendorpf 2008; Simpson & Gangestad 1991). Catharine Cross (2010) vizsgálata azt találta, hogy az agresszió és a szocioszexualitás szignifikánsan korrelálnak, valamint közös eredőpontjuk az impulzív kockázatvállalás (risky impulsivity) — azaz előzetes megfontolás nélküli kockázatvállalás. Yost és Zurbriggen (2006) a szocioszexualitás és az agresszió egy másik fajtájával talált kapcsolatot: korlátlan szocioszexualitással jellemezhető férfiak gyakrabban számoltak be szexuális agresszióról, párkapcsolataikban dominanciára való törekvésről, illetve nők felé irányuló konzervatív attitűdről. Egy korábbi kutatás (Walker, Tokar & Fischer 2000) nyolc, maszkulinitás mérésére szolgáló kérdőív eredményeit vetette össze férfiak szocioszexualitásával. Azt találták, hogy a 18 skála összesen 4 faktorba tömöríthető, melyek a korlátlan szocioszexualitást magyarázzák: maszkulin ideológia, liberális attitűd a nemi szerepeket illetően, férfi nemi szerep stressz, valamint a férfiak közötti érzelmekhez és affektív viselkedéshez való pozitív hozzáállás. Ezek közül a korlátozott szocioszexualitással jellemezhető férfiakra jellemzőbb volt a nemi egyenlőségben való hit, a liberális feminista attitűd, illetve a tradicionális férfi nemi szerepen való felülemelkedés. Danube, Vescio és Davis (2014) azt találták, hogy a férfi nemi szereppel való azonosulást mérő egyik kérdőív (*Masculine Role Norm Endorsement*) „keménység” alszála, illetve a jóindulatú szexizmus kapcsolatot mutat az elköteleződés nélküli szexszel kapcsolatos attitűddel: a maszkulin ideológia pozitív, míg a jóindulatú szexizmus negatív kapcsolatban áll a korlátlan szocioszexualitással.

Célkitűzések

Ahogy az említett vizsgálatokból is látszik, a nemi szereppel való azonosulás, az agresszió, a szexizmus, a dominancia és a szocioszexuális orientáció kapcsolatban állnak egymással. Azonban ezen kapcsolatok iránya és erőssége a történelmi kortól és a vizsgált társadalomtól függően változhat

(Doss & Hopkins 1998; Janey, Janey, Goncherova & Savchenko 2005; Kozma & Kocsor 2017). Jelen kutatásunkban igyekszünk fényt deríteni erre a komplex viszonyra, úgy, hogy a maszkulinitást mérő eszközöket helyezzük a központba. Célunk az volt, hogy megnézzük, mely változók alkalmasak leginkább az önészlelt maszkulinitás bejósolására a mai magyar egyetemista korosztály mintáján.

Módszer

Résztvevők

Vizsgálatunkban negyvenhárom heteroszexuális férfi vett részt, mindegyikőjük a Pécsi Tudományegyetem hallgatója (átlagéletkor: 21,28, szórás: 2,21). Az egyik résztvevő nem válaszolt egy kérdőív minden kérdésére, így az ő adatait kivettük az elemzésből — a végleges adatelemzést 42 férfi válaszaiból futtattuk le. Tájékoztattuk őket a vizsgálat menetéről, illetve biztosítottuk őket, hogy az Egyesített Pszichológiai Kutatásetikai Bizottság jóváhagyta vizsgálatunkat. Ezután írásos beleegyezésüket adták, hogy adataikat adatelemzés, illetve publikáció céljából felhasználhatjuk.

A vizsgálat menete

Egy nagyobb vizsgálat részeként fényképeket is készítettünk a résztvevőkről, ezen kívül pedig több kérdőívet kitöltöttek, vagy fényképezés előtt, vagy pedig utána. A fényképeket jelen tanulmányunkban nem használtuk fel, illetve a kérdőívek közül hatnak az eredményeit mutatjuk be (nem kerül bemutatásra az alábbi kettő: Short Dark Triad [Jones és Paulhus 2014]; Egna Minnen Beträffande Uppfostran [retrospektív attachment kérdőív, Arrindell et al. 1999]). A kérdőíveket résztvevőink véletlenszerű sorrendben töltötték ki az egyetem egyik laborjában, ahol egyszerre maximum négy vizsgálati személy tartózkodott.

Vizsgálati eszközök

Dominancia és asszertivitás:

A *dominancia* mérésére az online elérhető IPIP kérdőívcsomag (International Personality Item Pool) 11 ítemes dominancia alskáláját (CPI [Nar]) használtuk, amely jól megragadja a dominancia saját fontosságát hangsúlyozó aspektusát. Ezzel szemben az *asszertivitás* 10 ítemes skálája (CPI [Do]) a dominancia proszociális jellegét emeli ki (Goldberg et al., 2006). Az előző inkább a „hatalomra törést”, az irányítást helyezi fókuszba; utóbbi pedig a mások segítségét, támogató vezetését.

Ambivalens Szexizmus Skála (ASI; Glick & Fiske 1996; Kovács 2004):

Glick és Fiske Ambivalens Szexizmus Skálájának 2 alskálája van: ellenséges és jóindulatú szexizmus. Ezek a nőkkel kapcsolatos attitűdnek más-más oldalát ragadják meg 3 komponensen keresztül. Az első a *paternalizmus*, ami lehet védelmező, illetve leigázó – ez a nemek közti hatalmi dinamikát testesíti meg; előbbi az ellenséges, utóbbi pedig a jóindulatú attitűdöt jelöli. A *két nem közötti különbségtétel* tekinthető versengőnek vagy egymást kiegészítőnek. A harmadik pedig a *heteroszexualitás*, ami az intimitásra utal, illetve ezzel szemben az ellenségesség áll. Az ellenséges szexizmus tehát a következő összetevőkből áll: domináns paternalizmus, versengő nemi különbségtétel, ellenséges heteroszexualitás. Így a kérdőívben olyan itemeket találhatunk, mint pl. „A feministák azt akarják elérni, hogy a nőknek a férfiakénál is több hatalmuk legyen.” Ezzel szemben a jóindulatú szexizmus a három összetevő másik feléből épül fel: védelmező paternalizmus, kiegészítő nemi különbségtétel és intim heteroszexualitás. Az ezekkel a vonásokkal jellemezhető férfi a nőt tisztának és törekenynek látja, akiket szeretni, védelmezni és támogatni kell mindenáron. A következő tétel jó példa erre az attitűdre: „A férfiaknak fel kell áldozniuk saját jólétüket, hogy mindennel elhalmozzák asszonyukat.” A teljes kérdőív összesen 22 itemből áll, amelyeket a résztvevőknek egy hatfokú Likert-skálán kell pontozniuk aszerint, hogy mennyire értenek egyet az adott állításokkal (0 = egyáltalán nem értek egyet; 5 = teljesen egyetértek).

Buss-Perry Agresszió Kérdőív (BPAQ; Buss & Perry 1992):

Ez a kérdőív az agresszió különböző típusait 4 alskálán keresztül ragadja meg: *fizikai agresszió*, *verbális agresszió*, *düh* és *bosszútöltés*. Ötfokú skálán kell kifejezni, hogy az állítások mennyire jellemzőek az adott személyre: 1=Egyáltalán nem jellemző rám, 2=Nem jellemző rám, 3=Jellemző is, meg nem is jellemző rám, 4=Jellemző rám, 5=Nagyon jellemző.

Bem-féle Nemi Szerep Teszt (BSRI; Bem 1974):

A BSRI kérdőív nem úgy tekint a maszkulinitásra és a femininitásra, mint egy dimenzió két végére, hanem külön dimenzióként kezeli őket. A nemi szerepekkel való azonosulás mértékétől függően egy személy leírható úgy, mint *férfias*, *nőies*, semleges vagy *androgün*, azaz egyszerre férfias és nőies. A kérdőív hatvan melléknevet sorol fel, és a kitöltőnek egy hétfokú skála segítségével kell jelölnie, hogy az említett személyiségbeli tulajdonságokat mennyire tartja magára jellemzőnek (1=soha vagy szinte soha nem igaz; 7=mindig vagy szinte mindig igaz).

Multikulturális Maszkulin Ideológia Skála (MMIS; Doss & Hopkins 1998):

Ez a skála a maszkulinitás második generációs felfogását tükrözi – ahelyett, hogy a tradicionális (hegemón) férfiszerepre helyezné a hangsúlyt, teret ad a különböző csoportok eltérő maszkulinitás-felfogásának. A vizsgált populációtól függően a kérdőív faktorstruktúrája és alskálái változnak – ezek az *émikus* komponensek. A kultúrákon átívelő, közös dimenziókat pedig Doss és Hopkins *étikus* komponensnek nevezi (Doss & Hopkins, 1998; Thompson & Bennet, 2015). A kérdőív két részből áll; az első rész a maszkulin ideológiát vizsgálja, míg a második fele az ehhez illeszkedő saját viselkedésre kérdez rá (pl. „Egy férfi soha ne sírjon, még akkor sem, ha valami rettenetes történik” illetve „Nem sírok, ha valami rossz történik velem vagy szeretteimmel”). Egy 5-fokú Likert-skála segítségével jelölhetik a kitöltők, mennyire értenek egyet az adott állításokkal.

Szocioszexuális Orientációs Kérdőív (SOI; (Gangestad & Simpson 1990; Meskó et al. 2012; Penke & Asendorpf 2008):

A Gangestad és Simpson (1990) által kialakított skála azt méri, hogyan viszonyulnak az emberek a szexuális kapcsolatokhoz és mi az, amire egy ilyen kapcsolat megkezdéséhez szükségük van. *Korlátozott* szocioszexuális orientációról beszélünk, ha a személynek a testi kapcsolat megkezdése előtt viszonylag több időre és erősebb kötődésre, elköteleződésre van szüksége. Ezzel szemben *korlátlan* orientáció esetén a személy erős kötődés, elköteleződés nélkül, rövidebb ismeretség után is hajlandó szexuális kapcsolatot kezdeni. A szocioszexuális orientációnak három faktorát különböztetjük meg, amit 3-3 kérdéssel mérhetünk (Penke & Asendorpf 2008). A szocioszexuális *viselkedési* komponens a rövidtávú szexuális partnerek számára kérdez rá. *Attitűd* alatt azt értjük, hogyan vélekedik valaki a szerelem nélküli szexről. *Vágy*nak pedig az idegenekről szóló szexuális fantáziák gyakoriságát tekintjük. A kérdőív kitöltése is eszerint módosul — az első komponensre számok megadásával lehet válaszolni, a másodiknál az egyetértés-ellenzés kifejezése szükséges, míg a harmadiknál a gyakoriság megjelölése a feladat. A válaszokat minden esetben egy 9-fokú skálán kell megadni.

A felhasznált kérdőívek Cronbach alfa értékeit a 1. táblázat tartalmazza.

1. táblázat

A kérdőívek alskáláinak reliabilitás-értékei

MIS	MMIS viselkedés	BSRI maszkulinitás	BSRI feminitás	IPIP asszertivitás	IPIP dominancia	BPAQ fizikai	BPAQ verbális	BPAQ düh	BPAQ ellenséges	ASI jóindulatú	ASI ellenséges	SOI viselkedés	SOI attitűd	SOI vágy
0.72	-0.07	0.84	0.61	0.84	0.63	0.73	0.46	0.8	0.72	0.64	0.73	0.93	0.84	0.88

Eredmények

Az 5000 mintás bootstrappinggel és 95%-os konfidencia intervallummal elvégzett Pearson korreláció (lásd. 2. táblázat) azt az

eredményt mutatta, hogy a Bem-féle Nemi Szerep Teszten (BSRI) elért magasabb *maszkulinitás* pontszám együttjárást mutat az *asszertivitás* (IPIP; $r=0.720$; $p<0.001$), a *dominancia* (IPIP; $r=0.510$; $p=0.01$), és a *verbális agresszió* (Buss-Perry Agresszió Kérdőív; $r=0.330$; $p=0.033$) pontszámával. A verbális agresszió ezen kívül még közepes erősségű együttjárást mutat az ellenséges szexizmussal ($r=0.452$; $p=0.003$). A BSRI *femininitás* negatív kapcsolatot mutatott a Szocioszexuális Orientációs kérdőív (SOI) *vágy* alskálájával ($r=-0.323$; $p=0.037$). A Multikulturális Maszkulin Ideológia Skála (MMIS) ezzel szemben egyetlen változóval mutatott kapcsolatot, mégpedig az Ambivalens Szexizmus Skála (ASI) *jóindulatú szexizmus* pontszámával ($r=0.410$; $p=0.007$). Ugyanennek a kérdőívnek a *viselkedés* alskálája negatívan korrelált a Szocioszexuális Orientációs Kérdőív (SOI) *attitűd* alskálájával ($r=-0.325$; $p=0.036$).

Stepwise lineáris regressziót használtunk ahhoz, hogy megtudjuk, mi magyarázza legjobban a két maszkulinitás-kérdőív eredményei között látható különbségeket. Az újabb kérdőív (MMIS) által mért *maszkulinitás* legjobb prediktora a *jóindulatú szexizmus* volt ($F=8.106$; $R_{adj}^2=0.148$; $\beta=0.410$; $p=0.007$). Hogy kiszámolhassuk a nem standardizált regressziós együttható 95%-os konfidencia-intervallumát, megismételtük az elemzést Enter módszerrel és 5000 mintás bootstrappinggel — ehhez csak a jóindulatú szexizmust, mint egyetlen prediktor változót használtuk ($CI=0.231-0.994$).

A BSRI *maszkulinitás* alskáláján elért pontszám előrejelzésére két szignifikáns modellt is kaptunk. Az egyikben az *asszertivitás* önmagában (IPIP; $F=42.939$; $R_{adj}^2=0.506$, $\beta=0.720$; $p<0.001$), a másikban pedig az *asszertivitás* a *jóindulatú szexizmussal együtt* szignifikáns hatással volt a maszkulinitásra ($F=28.289$; $p<0.001$; $R_{adj}^2=0.571$; $\beta_1=0.759$, $p<0.001$; $\beta_2=-0.275$, $p=0.011$). Az MMIS-re vonatkozóan kapott korrelációs együtthatóval szemben itt az alacsonyabb jóindulatú szexizmus pontszám bizonyult a BSRI szignifikáns prediktorának. A konfidencia-intervallum meghatározásához Enter módszerrel 5000 mintás bootstrappinget végeztünk a Stepwise módszerrel korábban meghatározott változókon (asszertivitás: $CI_1=0.058-0.106$; jóindulatú szexizmus: $CI_2=-0.039 - -0.014$).

2. táblázat

A használt kérdőívek közötti korrelációk (CI lower ill. upper: konfidencia-intervallum minimum ill. maximum értéke)

		MMIS	MMIS viselkedés	Bem maszkulinitás	Bem femininitás	IPIP asszertivitás	IPIP dominancia	BPAQ fizikai	BPAQ verbális	BPAQ düh	BPAQ ellenségeség	Jóindulatú szexizmus	Ellenséges szexizmus	SOI viselkedés	SOI attitűd	SOI vágy
MMIS	r	1	,022	,007	-,062	,030	,065	,259	,054	,107	-,010	,410**	,074	-,124	-,133	-,222
	p		,890	,963	,696	,851	,682	,097	,733	,502	,949	,007	,640	,435	,401	,157
	Bias	0	,004	,002	,006	-,005	-,003	,007	,012	-,003	-,024	-,002	,004	,026	,017	,013
	Std. Er	0	,133	,133	,153	,145	,185	,168	,157	,165	,204	,102	,157	,175	,149	,152
	CI lower	1	-,229	-,235	-,367	-,260	-,307	-,085	-,256	-,238	-,411	,162	-,254	-,423	-,383	-,493
	CI upper	1	,300	,267	,256	,313	,410	,566	,371	,410	,366	,582	,374	,264	,214	,109
MMIS viselkedés	r	,022	1	,250	,000	,284	,069	-,082	,153	,063	,066	,008	-,015	-,089	-,325*	,062
	p	,890		,111	1,000	,068	,666	,604	,334	,693	,679	,960	,926	,574	,036	,695
	Bias	,004	0	-,005	,007	-,004	-,002	,002	,004	-,002	-,004	,005	-,009	-,012	,006	-,010
	Std. Er	,133	0	,130	,170	,139	,162	,154	,195	,145	,138	,160	,151	,148	,149	,180
	CI lower	-,229	1	-,040	-,317	-,008	-,299	-,371	-,212	-,232	-,203	-,279	-,331	-,403	-,577	-,293
	CI upper	,300	1	,467	,330	,532	,354	,220	,507	,326	,326	,333	,267	,192	,018	,406

		MMIS	MMIS viselkedés	Bem maszkulinitás	Bem femininitás	IPIP asszertivitás	IPIP dominancia	BPAQ fizikai	BPAQ verbális	BPAQ düh	BPAQ ellenségesség	Jóindulatú szexizmus	Ellenséges szexizmus	SOI viselkedés	SOI attitűd	SOI vágy
Bem maszkulinitás	r	,007	,250	1	,018	,720**	,510**	,179	,330*	,037	-,223	-,166	,021	,072	-,046	,130
	p	,963	,111		,911	,000	,001	,257	,033	,816	,156	,293	,893	,651	,773	,413
	Bias	,002	-,005	0	,001	,002	,002	,000	-,005	,006	,008	-,018	-,013	-,013	-,002	-,009
	Std Er	,133	,130	0	,133	,070	,127	,129	,145	,162	,175	,129	,176	,163	,132	,151
	CI lower	-,235	-,040	1	-,239	,560	,240	-,093	,022	-,298	-,513	-,435	-,344	-,281	-,319	-,166
	CI upper	,267	,467	1	,270	,831	,735	,424	,595	,364	,165	,070	,327	,350	,203	,392
Bem femininitás	r	-,062	,000	,018	1	-,040	-,142	-,048	,120	-,123	,231	,101	-,161	-,222	,013	-,323*
	p	,696	1,000	,911		,800	,369	,763	,449	,438	,142	,525	,307	,157	,933	,037
	Bias	,006	,007	,001	0	-,004	-,002	,006	,001	-,006	,002	,018	-,002	-,004	-,013	-,001
	Std Er	,153	,170	,133	0	,169	,142	,172	,159	,173	,151	,131	,139	,149	,168	,121
	CI lower	-,367	-,317	-,239	1	-,369	-,420	-,382	-,214	-,468	-,072	-,123	-,419	-,517	-,336	-,544
	CI upper	,256	,330	,270	1	,284	,148	,301	,420	,205	,521	,405	,111	,079	,306	-,050

		MMIS	MMIS viselkedés	Bem maszkulinitás	Bem femininitás	IPIP asszertivitás	IPIP dominancia	BPAQ fizikai	BPAQ verbális	BPAQ düh	BPAQ ellenségesség	Jóindulatú szexizmus	Ellenséges szexizmus	SOI viselkedés	SOI attitűd	SOI vágy
IPIP asszertivitás	r	,030	,284	,720**	-,040	1	,398**	,031	,284	-,097	-,243	,144	,168	,113	-,092	,126
	p	,851	,068	,000	,800		,009	,848	,068	,539	,121	,363	,287	,478	,562	,428
	Bias	-,005	-,004	,002	-,004	0	,001	-,002	-,008	,006	,007	-,032	-,018	-,015	,006	-,010
	Std Er	,145	,139	,070	,169	0	,122	,154	,136	,172	,165	,156	,149	,158	,148	,141
	CI lower	-,260	-,008	,560	-,369	1	,152	-,301	-,010	-,417	-,527	-,209	-,189	-,245	-,382	-,173
	CI upper	,313	,532	,831	,284	1	,609	,314	,529	,258	,124	,396	,431	,393	,192	,392
IPIP dominancia	r	,065	,069	,510**	-,142	,398**	1	,203	,388*	,307*	,137	-,197	,184	,013	,086	,046
	p	,682	,666	,001	,369	,009		,197	,011	,048	,387	,211	,244	,935	,590	,772
	Bias	-,003	-,002	,002	-,002	,001	0	-,009	-,013	-,005	-,010	-,031	-,008	,001	,004	-,008
	Std Er	,185	,162	,127	,142	,122	0	,148	,145	,127	,162	,163	,153	,143	,144	,152
	CI lower	-,307	-,299	,240	-,420	,152	1	-,105	,057	,028	-,198	-,550	-,147	-,253	-,203	-,267
	CI upper	,410	,354	,735	,148	,609	1	,472	,628	,542	,436	,077	,452	,303	,348	,332

		MMIS	MMIS viselkedés	Bem maszkulinitás	Bem femininitás	IPIP asszertivitás	IPIP dominancia	BPAQ fizikai	BPAQ verbális	BPAQ düh	BPAQ ellenségségesség	Jóindulatú szexizmus	Ellenséges szexizmus	SOI viselkedés	SOI attitűd	SOI vágy
BPAQ fizikai	r	,259	-,082	,179	-,048	,031	,203	1	,249	,351*	,084	,086	,054	-,204	-,072	-,142
	p	,097	,604	,257	,763	,848	,197		,112	,023	,597	,587	,736	,194	,651	,368
	Bias	,007	,002	,000	,006	-,002	-,009	0	,002	-,005	-,008	-,001	-,005	,012	-,003	,009
	Std Er	,168	,154	,129	,172	,154	,148	0	,130	,143	,146	,143	,125	,152	,170	,155
	CI lower	-,085	-,371	-,093	-,382	-,301	-,105	1	-,012	,045	-,210	-,223	-,200	-,466	-,418	-,421
	CI upper	,566	,220	,424	,301	,314	,472	1	,503	,610	,354	,351	,302	,142	,256	,196
BPAQ verbális	r	,054	,153	,330*	,120	,284	,388*	,249	1	,411**	,442**	,104	,452**	,025	-,025	-,039
	p	,733	,334	,033	,449	,068	,011	,112		,007	,003	,512	,003	,876	,876	,806
	Bias	,012	,004	-,005	,001	-,008	-,013	,002	0	-,001	-,001	,006	-,003	-,007	-,003	,002
	Std Er	,157	,195	,145	,159	,136	,145	,130	0	,127	,108	,122	,111	,198	,166	,145
	CI lower	-,256	-,212	,022	-,214	-,010	,057	-,012	1	,160	,219	-,142	,212	-,342	-,363	-,327
	CI upper	,371	,507	,595	,420	,529	,628	,503	1	,641	,641	,342	,640	,407	,286	,243

		MMIS	MMIS viselkedés	Bem maszkulinitás	Bem femininitás	IPIP asszertivitás	IPIP dominancia	BPAQ fizikai	BPAQ verbális	BPAQ düh	BPAQ ellenségesség	Jóindulatú szexizmus	Ellenség szexizmus	SOI viselkedés	SOI attitűd	SOI vágy
BPAQ düh	r	,107	,063	,037	,123	,097	,307*	,351*	,411**	1	,367*	,117	,174	,172	,040	,223
	p	,502	,693	,816	,438	,539	,048	,023	,007		,017	,462	,270	,276	,800	,156
	Bias	,003	,002	,006	,006	,006	,005	,005	,001	0	,023	,021	,013	,011	,001	,005
	Std Er	,165	,145	,162	,173	,172	,127	,143	,127	0	,156	,161	,147	,136	,169	,146
	CI lower	,238	,232	,298	,468	,417	,028	,045	,160	1	,004	,237	,167	,418	,365	,483
	CI upper	,410	,326	,364	,205	,258	,542	,610	,641	1	,602	,388	,431	,116	,282	,092
BPAQ ellenségesség	r	,010	,066	,223	,231	,243	,137	,084	,442**	,367*	1	,013	,274	,230	,058	,286
	p	,949	,679	,156	,142	,121	,387	,597	,003	,017		,935	,079	,142	,714	,066
	Bias	,024	,004	,008	,002	,007	,010	,008	,001	,023	0	,005	,002	,008	,003	,008
	Std Er	,204	,138	,175	,151	,165	,162	,146	,108	,156	0	,117	,127	,153	,132	,130
	CI lower	,411	,203	,513	,072	,527	,198	,210	,219	,004	1	,212	,001	,514	,318	,527
	CI upper	,366	,326	,165	,521	,124	,436	,354	,641	,602	1	,245	,515	,090	,204	,009

		MMIS	MMIS viselkedés	Bem maszkulinitás	Bem femininitás	IPIP asszertivitás	IPIP dominancia	BPAQ fizikai	BPAQ verbális	BPAQ düh	BPAQ ellenségesség	Jóindulatú szexizmus	Ellenséges szexizmus	SOI viselkedés	SOI attitűd	SOI vágy
Jóindulatú szexizmus	r	,410**	,008	-,166	,101	,144	-,197	,086	,104	,117	,013	1	,184	-,010	-,194	-,138
	p	,007	,960	,293	,525	,363	,211	,587	,512	,462	,935		,242	,948	,219	,383
	Bias	-,002	,005	-,018	,018	-,032	-,031	-,001	,006	-,021	,005	0	-,059	-,018	-,009	,000
	Std Er	,102	,160	,129	,131	,156	,163	,143	,122	,161	,117	0	,252	,134	,140	,160
	CI lower	,162	-,279	-,435	-,123	-,209	-,550	-,223	-,142	-,237	-,212	1	-,352	-,328	-,483	-,452
	CI upper	,582	,333	,070	,405	,396	,077	,351	,342	,388	,245	1	,572	,222	,067	,179
Ellenséges szexizmus	r	,074	-,015	,021	-,161	,168	,184	,054	,452**	,174	,274	,184	1	,208	-,006	-,025
	p	,640	,926	,893	,307	,287	,244	,736	,003	,270	,079	,242		,187	,972	,874
	Bias	,004	-,009	-,013	-,002	-,018	-,008	-,005	-,003	-,013	-,002	-,059	0	,008	,012	,011
	Std Er	,157	,151	,176	,139	,149	,153	,125	,111	,147	,127	,252	0	,138	,142	,136
	CI lower	-,254	-,331	-,344	-,419	-,189	-,147	-,200	,212	-,167	,001	-,352	1	-,069	-,261	-,277
	CI upper	,374	,267	,327	,111	,431	,452	,302	,640	,431	,515	,572	1	,480	,292	,268

		MMIS	MMIS viselkedés	Bem maszkulinitás	Bem femininitás	IPIP asszertivitás	IPIP dominancia	BPAQ fizikai	BPAQ verbális	BPAQ düh	BPAQ ellenségeség	Jóindulatú szexizmus	Ellenséges szexizmus	SOI viselkedés	SOI attitűd	SOI vágy
SOI viselkedés	r	-,124	-,089	,072	-,222	,113	,013	-,204	,025	-,172	-,230	-,010	,208	1	,293	,283
	p	,435	,574	,651	,157	,478	,935	,194	,876	,276	,142	,948	,187		,060	,069
	Bias	,026	-,012	-,013	-,004	-,015	,001	,012	-,007	,011	,008	-,018	,008	0	,001	-,006
	Std Er	,175	,148	,163	,149	,158	,143	,152	,198	,136	,153	,134	,138	0	,113	,133
	CI lower	-,423	-,403	-,281	-,517	-,245	-,253	-,466	-,342	-,418	-,514	-,328	-,069	1	,043	-,020
	CI upper	,264	,192	,350	,079	,393	,303	,142	,407	,116	,090	,222	,480	1	,487	,509
SOI attitűd	r	-,133	-,325*	-,046	,013	-,092	,086	-,072	-,025	-,040	-,058	-,194	-,006	,293	1	,268
	p	,401	,036	,773	,933	,562	,590	,651	,876	,800	,714	,219	,972	,060		,086
	Bias	,017	,006	-,002	-,013	,006	,004	-,003	-,003	,001	-,003	-,009	,012	,001	0	-,019
	Std Er	,149	,149	,132	,168	,148	,144	,170	,166	,169	,132	,140	,142	,113	0	,190
	CI lower	-,383	-,577	-,319	-,336	-,382	-,203	-,418	-,363	-,365	-,318	-,483	-,261	,043	1	-,149
	CI upper	,214	,018	,203	,306	,192	,348	,256	,286	,282	,204	,067	,292	,487	1	,587

		MMIS	MMIS viselkedés	Bem maszkulinitás	Bem femininitás	IPIP asszertivitás	IPIP dominancia	BPAQ fizikai	BPAQ verbális	BPAQ düh	BPAQ ellenségesség	Jóindulatú szexizmus	Ellenséges szexizmus	SOI viselkedés	SOI attitűd	SOI vágy
SOI vágy	r	-,222	,062	,130	-,323*	,126	,046	-,142	-,039	-,223	-,286	-,138	-,025	,283	,268	1
	p	,157	,695	,413	,037	,428	,772	,368	,806	,156	,066	,383	,874	,069	,086	
	Bias	,013	-,010	-,009	-,001	-,010	-,008	,009	,002	,005	,008	,000	,011	-,006	-,019	0
	Std Er	,152	,180	,151	,121	,141	,152	,155	,145	,146	,130	,160	,136	,133	,190	0
	CI lower	-,493	-,293	-,166	-,544	-,173	-,267	-,421	-,327	-,483	-,527	-,452	-,277	-,020	-,149	1
	CI upper	,109	,406	,392	-,050	,392	,332	,196	,243	,092	-,009	,179	,268	,509	,587	1

Megvitatás

Jelen vizsgálatunkban két férfi nemi szerepet vizsgáló kérdőívet használtunk, hogy megnézzük, milyen kapcsolatban van a nemi szereppel való azonosulás a dominanciával, az agresszióval, a szexizmussal és a szocioszexuális orientációval. A két kérdőív egyike a Bem-féle Nemi Szerep kérdőív volt. A 70-es években, amikor Sarah Bem megalkotta, ez a kérdőív úttörőnek számított — a korábbi felfogástól eltérően a maszkulinitást és a feminitást nem ugyanannak a spektrumnak a két végpontjaként kezelte, hanem két külön dimenzióként. Ilyen módon az adott személy egyszerre lehet férfias és nőies. Ez tehát azt jelenti, hogy azok a személyek, akik magas maszkulinitás pontszámot érnek el, jobban internalizálják azokat a viselkedésszempontokat, melyeket a társadalom férfiasnak vél (Bem 1974). Ezt pedig, Connell szavaival élve, tekinthetjük hegemon maszkulinitásnak — az adott időben éppen „uralkodó”, a többi maszkulinitáshoz képest domináns nézet, hogy milyennek is kell egy férfinak lennie (Connell 1987). Ezzel szemben a Multikulturális Maszkulin Ideológia Skála (MMIS) feltételezi, hogy a nemi szerepeket a kulturális hatások formálják, így aztán különböző populációk és kultúrák különböző maszkulin ideológiákkal rendelkeznek (Doss & Hopkins 1998).

Ha ezeket az elméleti felvetéseket számításba vesszük, nem meglepő, hogy a két mérőeszközzel eltérő mintázatokat kapunk a maszkulinitás és a többi személyiség-konstruktum között. A BSRI-vel mért *maszkulinitás* a Buss-Perry Agresszió Kérdőív (BPAQ) *verbális agresszió* alskálájával korrelál. Továbbá csak ez a kérdőív mutatott kapcsolatot a *dominanciával* és az *asszertivitással* is, hiszen az MMIS egyikkel sem korrelált szignifikánsan. Ezek az eredmények utalhatnak arra, hogy azok a férfiak, akik a tradicionálisabb férfi szereppel azonosulnak, a tágabb értelemben vett férfias tulajdonságokat is — úgy mint agresszív viselkedés és dominancia — jobban magukénak érzik.

Ez utóbbi kettő pedig ténylegesen összefügg. Vizsgálatunkban (lásd 2. táblázat) a BPAQ *verbális agresszió*, illetve a *düh* pontszámai a dominanciával pozitívan korreláltak, ahogy azt Archer és Webb (2006) vizsgálatában is láthattunk. Az ő eredményeikkel ellentétben azonban mi nem találtunk kapcsolatot a dominancia és a *fizikai agresszió* között.

Szignifikáns, közepes erősségű korrelációt találtunk továbbá a *verbális agresszió* és az *ellenséges szexizmus* között. Az agresszió és a nőkkel szembeni negatív attitűd kapcsolata nem meglepő, hiszen korábbi kutatások összefüggést találtak a nőkkel szembeni hosztilitás és a verbális agresszió (Forbes, Adams-Curtis & White 2004), illetve az agresszív kommunikáció és az ellenséges szexizmus között (Cross, Overall, Hammond & Fletcher 2016).

Elképzelhető, hogy a férfiak olyankor mutatják ezt a fajta viselkedést, amikor egy nő nem a tradicionális nemi szerepnek megfelelően viselkedik – ahogy ez például megfigyelhető hipermaszkulin férfiak esetében (Reidy, Sloan & Zeichner 2009).

A szexizmus másik fajtája, a *jóindulatú szexizmus* mintánkban SOI *attitűd* skálájával áll korrelációban. Ez a kapcsolat ellentétes Walker és mtsai (2000) eredményeivel. Ők azt találták, hogy a korlátozott szocioszexualitás liberálisabb feminista attitűddel párosul. Ezzel szemben a mi eredményünk azt sugallja, hogy a rövidtávú szexuális kapcsolatokra vonatkozó pozitívabb attitűd alacsonyabb mértékű szexizmussal párosul. Ez a kapcsolat azonban megmagyarázható, ha megnézzük, mit is jelent a jóindulatú szexizmus: a nők „jutalmazását” — védelemmel és törődéssel — a tradicionális női nemi szerep követéséért (Glick & Fiske 2001). Ennek a szerepnek az egyik eleme a „tisztaság”, tehát a szexuális kapcsolatokban való részvétel nem mondható a tradicionális szerep részének. Ebből következhet az, hogy aki nyitott a rövidtávú kapcsolatok felé, az azokat a nőket, akik az efféle kapcsolatokban a partnerei lesznek, nem csak a tradicionális szerepbe zárva látja.

A *szocioszexuális orientáció* meglepő módon egyik maszkulinitás-kérdőívvel sem mutatott kapcsolatot — az egyetlen korreláció, amit találtunk, a Bem-féle *feminitás* alskála esetében jelent meg, mégpedig fordított kapcsolatban áll a SOI *vágy* alskálájával. Mindezek alapján elmondhatjuk, hogy a mintánk nem azt a mintázatot mutatja, amit Danube és mtsai (2014) találtak, hanem közelebb állnak Walker és mtsai (2000) eredményeihez: a korlátozott szocioszexuális orientációval jellemezhető férfiak igyekeznek felülemelkedni a tradicionális férfi szerepeken. Ezt azonban nem annyira a férfiakra inkább jellemző viselkedésminták, például a versengés, agresszió, dominancia háttérbe szorításával érik el, hanem a femininebbnek gondolt viselkedérepertoár elemeinek — együttműködés, érzékenység, gyengédség stb. — hangsúlyozottabb használatával.

Ezt az eredményt magyarázhatjuk evolúciós elméleti megközelítéssel is. Több kutató is úgy véli, hogy a két nem közötti viselkedésbeli eltérések a szexuális szelekció hatására alakultak ki (Buss 1995; Geary 2010) — a hímek partnerért folytatott küzdelme az oka annak, hogy a férfiak versengőbbek, agresszívebbek (Archer 2009), míg a nők, akik a férfiak közül választanak, kettős nyomás alatt állnak (Gangestad & Haselton 2015; Gangestad & Simpson 2000). Egyrészt igyekeznek azt a személyt kiválasztani, aki majd képes és hajlandó az utódnevelésbe erőforrást fektetni (Buss 1989). Másrészt azokat a férfiakat választják partnerként, akik jó genetikai háttérrel rendelkeznek, ami növeli születendő utódaik rátermettségét (Walker, Flinn & Hill 2010). Egy másik elmélet szerint a nők párválasztását az befolyásolja, hogy mennyire hosszú távra terveznek az adott férfival. Rövid távra a vonzerő az

elsődleges szempontok egyike, míg hosszú távra a partner státusza (erőforrásokhoz való hozzáférése), illetve a személyisége, úgy mint intelligencia, kedvesség, őszinteség, fontosabbak a külsőnél (Li & Kenrick 2006; Regan, Levin, Sprecher, Christopher & Gate 2000). A különbségek megjelennek a szexuális változatosság iránti igényben is: a férfiak motiváltabbak abban, hogy rövidtávú kapcsolatokban vegyenek részt, hiszen így növelhetik leginkább szaporodási sikerüket (Schmitt 2003). Ezért feltételezhetjük, hogy minél maszkulinabb egy férfi, azaz minél jobban azonosul a férfi nemi szereppel, annál jellemzőbb lesz rá, hogy előnyben részesíti a rövidtávú párválasztási stratégiát. Eredményeinket tekintve azonban nem ezt tapasztaljuk: a korlátlan szocioszexualitás nem áll szignifikáns kapcsolatban a maszkulinitással — a férfiasabb résztvevőkre nem mondhatjuk, hogy jobban preferálják a rövidtávú kapcsolatokat, mint a kevésbé férfias személyek. Azt viszont állíthatjuk, hogy a több feminin tulajdonsággal rendelkező férfiak kevésbé érdeklődnek a rövid, szexuális kalandok iránt. Elképzelhető, hogy ezzel a stratégiával a férfiak jobban tudnak felelni a nők által támasztott kettős szerepnek: hosszú távon számítani lehet hűségükre és gondoskodó szerepükre, miközben az erőforrások megszerzésére irányuló késztetéseikre és képességeikre továbbra is lehet támaszkodni.

A korrelációs elemzések elvégzése mellett lineáris regresszióanalízis segítségével igyekeztünk még többet megtudni a maszkulinitásról. Ezek az elemzések a férfi nemi szerep különböző aspektusait világították meg. Az Ambivalens Szexizmus Skála *jóindulatú szexizmus* alskálája megbízható prediktornak tűnik — a használt maszkulinitás kérdőívtől függetlenül. Azonban a szexizmus mértéke már eltérő képet mutat a két kérdőív esetében. Amikor a Bem-féle maszkulinitás magyarázó tényezőit igyekszünk felfedni, a két érték közötti kapcsolat negatív. Amikor azonban az újabb kérdőívet használjuk (MMIS), a maszkulinitás és a jóindulatú szexizmus viszonya pozitív — a szexizmus magasabb szintje a maszkulin ideológiákkal való azonosulás magasabb szintjével párosul. Fontos azonban megjegyezni, hogy ez az elemzés nem mutatja meg az ok-okozati viszony irányát.

Az, hogy a két kérdőív eltérő kapcsolatokat mutat, magyarázható a két mérőeszköz különbségével. A BSRI által mért maszkulinitás olyan tulajdonságokat tartalmaz, mint agresszió, függetlenség, versengés, aszertivitás, és elköteleződés a szükséges dolgok megtételére (Ahmed, Vafaei, Belanger, Phillips & Zunzunegui 2016). Ehhez viszonyítva az MMIS a hangsúlyt arra helyezi, hogy egy férfinak milyennek *kell* lennie, amikor másokkal kapcsolatba kerül – külön figyelmet fordítva a nőkkel folytatott interakciókra. Így ez a kérdőív egy középkori lovaghoz hasonló férfiképet hoz létre, aki a nők védelmezője és azért él, hogy családját eltartsa. Ez a kétféle

férfikép — a „macsó” és a gáláns lovag — tökéletesen példázza, hogy ténylegesen nem csak egy férfikép és maszkulinitás létezik. A kultúra, a szokások és a különböző történelmi korok befolyásolják azt, mit tartunk férfiasnak. Ezt pedig jól meg lehet ragadni olyan kérdőíveken keresztül, amelyek a férfi nemi szerepet eltérő irányból közelítik meg.

Meg kell említeni jelen vizsgálatunk néhány korlátját is. A skálák reliabilitás-vizsgálata azt mutatja, hogy a legtöbb Cronbach-alfa együttható 0.6 felett volt. Az egyik, amelyik nem érte el a kívánt szintet, a Buss-Perry Agresszió Kérdőív *verbális agresszió* alskálája volt; ez alacsonyabb volt (0.46), mint a magyar validálás (0.68) során kapott érték (Gerevich, Bácskai & Czobor 2007), illetve mint az eredeti tanulmányé (0.72; Buss & Perry 1992). Lehetséges, hogy ez a populációs minta sajátossága, amely számban és sokféleségében is korlátozott volt, hiszen mindössze 42 egyetemista férfi adatai kerültek bele.

Vizsgálatunk az eredeti kutatáshoz képest (Doss & Hopkins 1998) nem talált kapcsolatot a Multikulturális Maszkulin Ideológia Skála két alskálája, az ideológia és a hozzá tartozó *viselkedés* között. Ez az eredmény kissé zavarba ejtő, hiszen a két kutatás résztvevőinek demográfiai adatai meglehetősen hasonlóak. Meg kell említenünk azonban, hogy a viselkedés alskála reliabilitás-értéke negatív volt, ami újfent elgondolkodtató, hiszen ugyanazokat az állításokat használja, mint az ideológia alskála, azzal a különbséggel, hogy az itemeket első szám első személyben fogalmazza meg, nem pedig az általánosabb, „a férfinak ... kell lennie” szerkezetet alkalmazza. Lehetséges, hogy az okozta az alacsony reliabilitás-értéket, hogy a résztvevőknek egy ötfokú Likert-skála segítségével kellett választ adniuk olyan kérdésekre, amelyek némely esetben akár kettőnél több mellékmondatból álltak és többszörös tagadást tartalmaztak, ami nehezíthette a megértést. Jelenleg újabb kutatást folytatunk, melynek célja az utóbbi kérdőív validálása, így reméljük, hogy hamarosan tisztázni lehet, mi okozta ezt az eltérést.

Felhasznált irodalom

- Ahmed, T., A. Vafaei, E. Belanger, S. P. Phillips & M.-V. Zunzunegui. 2016. „[Bem Sex Role Inventory Validation in the International Mobility in Aging Study](#).” *Canadian Journal on Aging / La Revue Canadienne Du Vieillissement* 35 (3): 348–360.
- Allen, C. T., S. C. Swan & C. Raghavan. 2009. „[Gender Symmetry, Sexism, and Intimate Partner Violence](#).” *Journal of Interpersonal Violence* 24 (11): 1816–1834.

- Archer, J. 2004. „[Sex Differences in Aggression in Real-World Settings: A Meta-Analytic Review](#).” *Review of General Psychology* 8 (4): 291–322.
- Archer, J. 2009. „[Does sexual selection explain human sex differences in aggression?](#)” *Behavioral and Brain Sciences* 32 (3–4): 249–266.
- Archer, J. & I. A. Webb. 2006. „[The relation between scores on the Buss–Perry Aggression Questionnaire and aggressive acts, impulsiveness, competitiveness, dominance, and sexual jealousy](#).” *Aggressive Behavior* 32 (5): 464–473.
- Bateman, A. J. 1948. „[Intra-sexual selection in *Drosophila*](#).” *Heredity* 2 (3): 349–368.
- Bem, S. L. 1974. „[The measurement of psychological androgyny](#).” *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 42 (2): 155–162.
- Bettencourt, B. A. & N. Miller. 1996. „[Gender differences in aggression as a function of provocation: a meta-analysis](#).” *Psychological Bulletin* 119 (3): 422–447.
- Björkqvist, K. 2018. „[Gender differences in aggression](#).” *Current Opinion in Psychology* 19, 39–42.
- Buss, A. H., & M. Perry. 1992. „[The Aggression Questionnaire](#).” *Journal of Personality and Social Psychology* 63 (3): 452–459.
- Buss, D. M. 1989. „[Sex differences in human mate preferences: Evolutionary hypotheses tested in 37 cultures](#).” *Behavioral and Brain Sciences* 12 (1): 1.
- 1995. „[Psychological sex differences: Origins through sexual selection](#).” *American Psychologist* 50 (3): 164–168.
- 1995. „[Psychological sex differences. Origins through sexual selection](#).” *The American Psychologist* 50 (3): 164–171.
- Buss, D. M. & T. K. Shackelford. 1997. „[Human aggression in evolutionary psychological perspective](#).” *Clinical Psychology Review* 17 (6): 605–619.
- Connell, R. W. 1987. *Gender and power: society, the person, and sexual politics*. Cambridge, UK: Polity Press.
- 2005. *Masculinities*. Berkeley, US: University of California Press.
- Cross, C. P. 2010. „[Sex Differences in Same-Sex Direct Aggression and Sociosexuality: The Role of Risky Impulsivity](#).” *Evolutionary Psychology* 8 (4): 147470491000800.
- Cross, E. J., N. C. Overall, M. D. Hammond & G. J. O. Fletcher. 2016. „[When Does Men’s Hostile Sexism Predict Relationship Aggression? The](#)

- [Moderating Role of Partner Commitment.](#)” *Social Psychological and Personality Science* 8 (3): 330–340.
- Danube, C. L., T. K. Vescio & K. C. Davis. 2014. „[Male Role Norm Endorsement and Sexism Predict Heterosexual College Men’s Attitudes Toward Casual Sex, Intoxicated Sexual Contact, and Casual Sex.](#)” *Sex Roles* 71 (5–8): 219–232.
- Doss, B. D. & J. R. Hopkins. 1998. „[The Multicultural Masculinity Ideology Scale: Validation from Three Cultural Perspectives.](#)” *Sex Roles* 38 (9–10): 719–741.
- Eagly, A., W. Wood & A. Diekmann. 2000. „Social role theory of sex differences and similarities: A current appraisal.” In T. Eckes & H. M. Trautner (eds.) *The developmental social psychology of gender*. Mahwah, NJ: Erlbaum, 123–174.
- Forbes, G. B., L. E. Adams-Curtis & K. B. White. 2004. „[First- and Second-Generation Measures of Sexism, Rape Myths and Related Beliefs, and Hostility Toward Women.](#)” *Violence Against Women* 10 (3): 236–261.
- Fox, J., & W. Y. Tang. 2014. „[Sexism in online video games: The role of conformity to masculine norms and social dominance orientation.](#)” *Computers in Human Behavior* 33: 314–320.
- Gangestad, S. W. & J. A. Simpson. 1990. „[Toward an evolutionary history of female sociosexual variation.](#)” *Journal of Personality* 58 (1): 69–96.
- 2000. „[The evolution of human mating: Trade-offs and strategic pluralism.](#)” *Behavioral and Brain Sciences* 23 (4): 573–587.
- Geary, D. C. 2010. *Male, female: The evolution of human sex differences* (2nd ed.). Washington: American Psychological Association.
- Gerevich, J., E. Bácskai & P. Czobor. 2007. „[The generalizability of the Buss-Perry Aggression Questionnaire.](#)” *International Journal of Methods in Psychiatric Research* 16 (3): 124–136.
- Glick, P. & S. T. Fiske. 1996. „[The Ambivalent Sexism Inventory: Differentiating hostile and benevolent sexism.](#)” *Journal of Personality and Social Psychology* 70 (3): 491–512.
- 2001. „[An ambivalent alliance: Hostile and benevolent sexism as complementary justifications for gender inequality.](#)” *American Psychologist* 56 (2): 109–118.
- Goldberg, L. R., J. A. Johnson, H. W. Eber, R. Hogan, M. C. Ashton, C. R. Cloninger & H. G. Gough. 2006. „[The international personality item](#)

- [pool and the future of public-domain personality measures.](#)” *Journal of Research in Personality* 40 (1): 84–96.
- Haywood, C. & M. M. an Ghaill. 2003. *Men and Masculinities*. Milton Keynes, UK: Open University Press.
- Janey, N. V., B. A. Janey, N. Goncherova & V. Savchenko. 2005. „[Masculinity Ideology in Russian Society: Factor Structure and Validity of the Multicultural Masculinity Ideology Scale.](#)” *The Journal of Men’s Studies* 14 (1): 93–108.
- Johannesen-Schmidt, M. C. & H. H. Eagly. 2002. „[Another Look at Sex Differences in Preferred Mate Characteristics: The Effects of Endorsing the ‘Traditional Female Gender Role.’](#)” *Psychology of Women Quarterly* 26 (4): 322–328.
- Karakurt, G. & T. Cumbie. 2012. „[The relationship between egalitarianism, dominance, and violence in intimate relationships.](#)” *Journal of Family Violence* 27 (2): 115–122.
- Kovács, M. 2004. *Nemi ideológiák és karrier-aspirációk különböző felsőoktatási intézményekben tanuló diákok körében*. Budapest: Eötvös Loránd Tudományegyetem.
- Kozma, L. & F. Kocsor. 2017. „[Multiscale Analysis of Masculinity -an Exploratory Study.](#)” *Human Ethology Bulletin* 322: 5–13.
- Meskó, N., Láng, A. & Kocsor, F. 2014. „[The Hungarian Version of Sociosexual Orientation Inventory Revised \(SOI-R\): Sex and Age Differences.](#)” *Interpersona: An International Journal on Personal Relationships* 8 (1): 85–99.
- Meskó, N., Láng, A., Kocsor, F. & Rózsa, K. 2012. „[A szexuális elköteleződés mérése. A szocioszexuális orientációs kérdőív \(SOI-R\) magyar változata.](#)” *Magyar Pszichológiai Szemle* 67 (4): 733–755.
- Moyano, N., F. S. Monge & J. C. Sierra. 2017. „[Predictors of sexual aggression in adolescents: Gender dominance vs. rape supportive attitudes.](#)” *The European Journal of Psychology Applied to Legal Context* 9 (1): 25–31.
- Mthembu, J., L. Simbayi, D. Onoya, S. Joost, V. Mehlomakulu, K. Mwaba & S. Kalichman. 2014. „[Sexism, Intimate Partner Violence and Risk Behavior Amongst Men in a South African Township.](#)” *Violence and Gender* 1 (2): 53–59.

- O'Leary, K. D., A. M. Smith Slep & S. G. O'Leary. 2007. „[Multivariate models of men's and women's partner aggression.](#)” *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 75 (5): 752–764.
- Parsons, T. & R. F. Bales. 1955. *Family Socialization and Interaction Process*. Psychology Press.
- Penke, L. & J. B. Asendorpf. 2008. „[Beyond global sociosexual orientations: A more differentiated look at sociosexuality and its effects on courtship and romantic relationships.](#)” *Journal of Personality and Social Psychology* 95 (5): 1113–1135.
- Reidy, D. E., C. A. Sloan & A. Zeichner. 2009. „[Gender role conformity and aggression: Influence of perpetrator and victim conformity on direct physical aggression in women.](#)” *Personality and Individual Differences* 46 (2): 231–235.
- Renzetti, C. M., K. R. Lynch & C. N. DeWall. 2015. „[Ambivalent Sexism, Alcohol Use, and Intimate Partner Violence Perpetration.](#)” *Journal of Interpersonal Violence* 33 (2): 183–210.
- Richardson, D. S. & G. S. Hammock. 2007. „[Social context of human aggression: Are we paying too much attention to gender?](#)” *Aggression and Violent Behavior* 12 (4): 417–426.
- Schärer, L., L. Rowe & G. Arnqvist. 2012. „[Anisogamy, chance and the evolution of sex roles.](#)” *Trends in Ecology & Evolution* 27 (5): 260–264.
- Schmitt, D. P. 2003. „[Universal sex differences in the desire for sexual variety: Tests from 52 nations, 6 continents, and 13 islands.](#)” *Journal of Personality and Social Psychology* 85 (1): 85–104.
- Simpson, J. A. & S. W. Gangestad. 1991. „[Individual differences in sociosexuality: Evidence for convergent and discriminant validity.](#)” *Journal of Personality and Social Psychology* 60 (6): 870–883.
- Thompson Jr., E. H. & K. M. Bennet. 2015. „[Measurement of masculinity ideologies: A \(critical\) review.](#)” *Psychology of Men & Masculinity* 16 (2): 115–133.
- Trivers, R. 1972. „Parental investment and sexual selection.” In B. G. Campbell (ed.) *Sexual selection and the descent of man*. New York, Aldine DeGruyter, 136–179.
- Walker, D. F., D. M. Tokar & A. R. Fischer. 2000. „[What are eight popular masculinity-related instruments measuring? Underlying dimensions](#)

- [and their relations to sociosexuality.](#)” *Psychology of Men & Masculinity* 1 (2): 98–108.
- Wong, Y. J., M. Burkley, A. C. Bell, S.-Y. Wang & E. M. Klann. 2017. „[Manly to the core: Measuring men’s implicit masculine self-concept via the Semantic Misattribution Procedure.](#)” *Personality and Individual Differences* 104: 320–325.
- Yost, M. R. & E. L. Zurbriggen. 2006. „[Gender differences in the enactment of sociosexuality: An examination of implicit social motives, sexual fantasies, coercive sexual attitudes, and aggressive sexual behavior.](#)” *Journal of Sex Research* 43 (2): 163–173.